

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Педагогічний факультет

Кафедра теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПРАКТИКИ НАДАННЯ ПОСЛУГИ РАННЬОГО РАННЬОГО ВТРУЧАННЯ В
УКРАЇНІ**

Рівень вищої освіти – *(перший (бакалаврський) рівень)*

Освітня програма: «Дошкільна освіта»

Спеціальність: А2 Дошкільна освіта

Галузь знань: А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Практики надання послуги раннього втручання в Україні
Викладач	Кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики дошкільної і спеціальної освіти Кравець Надія Степанівна
Контактний телефон викладача	+380660256101
E-mail викладача	kravets.nadiia@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Лекції, практичні (семінарські), самостійна робота
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Очні консультації за розкладом

2. Анотація до навчальної дисципліни

Практика надання послуги раннього втручання в Україні — це послуга, яка поєднує медичну, психологічну, педагогічну та соціальну складові і надається мультидисциплінарною командою фахівців. Вона спрямована на забезпечення розвитку дітей від народження до 4-х років з порушеннями розвитку або ризиком виникнення таких порушень, зростання та виховання їх у середовищі, природньому для дітей відповідного віку без порушень або максимально наближеному до нього, підтримку та розвиток компетентності батьків з метою створення умов для підвищення рівня участі дітей у повсякденному житті та їх соціальної інклюзії.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Практики надання послуги раннього втручання в Україні» є формування у здобувачів вищої освіти першого рівня глибокого розуміння теоретико-методичних основ організації та надання послуги раннє втручання в системі спеціальної освіти, а також озброєння їх ефективними методами та прийомами роботи з дітьми раннього віку з особливими освітніми потребами враховуючи вікові та типологічні відмінності, та їх батьками.

Завдання:

- оволодіння майбутніми педагогами основними поняттями, завданнями та змістом навчальної дисципліни;
- формування у здобувачів зі світоглядними позиціями, професійними морально-етичними, оздоровчими поведінковими навичками і особистісними потребами та переконаннями у першочерговості реалізації оздоровчих завдань;
- формування практичних умінь і навичок виконання фізичних вправ та проведення різних форм фізкультурно-оздоровчої роботи з фізичного виховання;
- забезпечення оптимальних умов для навчання, діяльності, відпочинку та процесів життєдіяльності дітей з урахуванням вимог, що ставляться до охорони їхнього життя і здоров'я, індивідуальних особливостей фізичного розвитку;

- створення здоров'язбережувального середовища в групах дітей раннього і дошкільного віку

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

КЗ-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі

про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові компетентності)

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-14. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку навичок здорового способу життя як основи культури здоров'я (валеологічної культури) особистості.

КС-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей та потреб.

КС-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

Програмні результати навчання

ПРН-02 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-03 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-04 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН – 10 Знати принципи функціонування системи раннього втручання, розуміти можливості опори на неї у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами, дотримуючись професійно-етичних вимог до діяльності фахівця з раннього втручання.

ПРН-14 Використовувати вміння і навички для збереження та зміцнення психофізичного і соціального здоров'я дітей.

ПРН-20 Враховувати рівні розвитку дітей при виборі методик і технологій навчання і виховання, при 1 визначенні зони актуального розвитку дітей та створенні

зони найближчого розвитку.

ПРН-21 Розробляти індивідуальні програми соціалізації й адаптації дітей раннього і дошкільного віку.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год.			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		12	
Семінарські заняття/ практичні/лабораторні		18	
самостійна робота		60	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VIII	Дошкільна освіта	четвертий	вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
Тема		кількість год.	
		лекції	заняття сам. роб
Тема 1. Теоретичні основи надання послуги раннє втручання. Раннє втручання як система надання допомоги дітям із особливими освітніми потребами. Основні поняття та переваги послуги раннього втручання. Завдання послуги раннього втручання. Зміст послуги раннє втручання. Раннє втручання як формування середовища, що фасилітує розвиток дитини з особливими освітніми потребами. Системні засади раннього втручання.		2	2 8
Тема 2. Впровадження послуги раннє втручання в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку послуги раннього втручання в Україні. Бар'єри на шляху впровадження системи раннього втручання в Україні. Порівняльна характеристики «традиційної» медико-реабілітаційної моделі надання послуг та раннього втручання. Комплексна система раннього втручання: міжвідомча, міжсекторальна, трансдисциплінарна. Правові документи, що регулюють надання послуги раннього втручання. Концепція раннього втручання в Україні.		2	2 10
Тема 3. Рекомендації щодо впровадження практики		2	4 12

надання послуги раннього втручання для забезпечення розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя. Практика упровадження послуги раннього втручання. Практика виявлення сімей з дітьми, які потенційно потребують надання послуги раннього втручання. Практика надання послуги раннього втручання. Практика організації фінансового забезпечення для запровадження послуги раннього втручання. Практика оцінювання якості надання послуги раннього втручання.			
Тема 4. Міжнародний досвід організації та впровадження послуги раннє втручання. Політика раннього втручання: міжнародні підходи. Міжнародний погляд на систему раннього втручання. Формування системи раннього втручання в різних країнах (Грузія, Болгарія, Нідерланди, Сербія, Велика Британія). Організація послуги раннього втручання у США. Особливості організації та функціонування послуги раннього втручання у США. Специфіка фінансування послуги раннього втручання у США. Моделі раннього втручання для дітей з особливими освітніми потребами: денверська модель раннього втручання; програма «Hear and Say»; мюнстерська батьківська програма з підтримки розвитку комунікацій немовлят та дітей з порушеннями слуху та ін	2	2	10
Тема 5 . Основні принципи організації та алгоритм надання послуги раннього втручання. Сімейно-центрований підхід у забезпеченні послуги раннього втручання. Специфічні принципи організації послуги раннього втручання: сімейно-центрованість. Міждисциплінарність та командність. Функціональний підхід. Партнерство батьків і фахівців у послугі раннього втручання. Алгоритм послуги раннього втручання: звернення батьків. Первинна оцінка потреб дитини й сім'ї. Загальні правила організації первинної оцінки. Етапи проведення первинної оцінки. Командне обговорення первинної оцінки, вибір робочої команди й координатора роботи з сім'єю. Оцінка дитячо-батьківських відносин. Зустріч з батьками: обговорення результатів первинної оцінки й узгодження запиту. Поглиблена оцінка у відповідності до запиту. Обговорення з батьками результатів поглибленої оцінки.	2	4	10

Тема 6. Реалізація та оцінка ефективності програми раннє втручання. Формування та реалізація індивідуального сімейного плану раннього втручання. Реалізація програми раннього втручання в природному середовищі з використанням повсякденних рутин. Оцінка ефективності програм раннього втручання як системи сприяння розвитку дитини та психологічного супроводу родин. Етапи надання послуг раннього втручання: перший етап, другий етап, третій етап. Вихід з програми раннього втручання. Психологічний супровід сімей, які виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами. Логопедичний супровід сімей, що виховують дітей раннього віку з особливими освітніми потребами.		2	4	10
ЗАГ.:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	З урахуванням Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf Максимальна оцінка – 100 балів (вага оцінок за практичні заняття – 45 балів, за самостійна робота – 5 балів, залік – 50 балів). Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera, Prometheus, EdEra та інших (положення ПНУ про неформальну освіту) як КСР.			
Вимоги до письмових робіт	Самостійне виконання, власний аналіз та міркування.			
Семінарські заняття	Робота на кожному практичному занятті складається з підготовки питань, запропонованих у плані заняття та виконання практичних завдань та завдань запропонованих для самостійної роботи. За умови успішно виконаного завдання в повному обсязі за одне заняття здобувач отримує макс. 100 б. Вага оцінки за всі практичні заняття – 45 балів			
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань, пройдене тестування.			
Підсумковий контроль	Форма контролю – залік форма здачі – комбінована			

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи

Виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи)

Академічна доброчесність

Загальні морально-етичні принципи, правила поведінки, академічну доброчесність учасників освітнього процесу Прикарпатського національного університету, регламентує низка нормативних документів, а саме:

- Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (нова редакція) <https://pnu.edu.ua> .

- Положення про запобігання академічному плагіату (нова редакція). <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf>

- Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf

- Лист МОН України “До питання уникнення проблем і помилок у практиках забезпечення академічної доброчесності”.

Ознайомитися з переліченими положеннями та документами можна за адресою: <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Пропуски занять (відпрацювання) Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентують: Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти- <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf> ; ПОЛОЖЕННЯ про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника ;

Виконання завдання пізніше встановленого терміну Несвоєчасне виконання завдань передбачає дотримання студентом усіх вимог щодо їх самостійного опрацювання - Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.) Ознайомитися можна за адресою: [Порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти](#)

Неформальна освіта

Враховуються результати неформальної освіти – сертифіковані онлайн-курси на освітніх платформах Coursera, Prometheus, EdEra. Можливість зарахування неформальної освіти регламентує «Положення про визнання результатів навчання,

здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (Редакція 3) (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.)» Ознайомитися з положеннями можна за адресою: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

8. Рекомендована література

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: О.М. Байєр, О.К. Безсонова, Н.В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с. URL : [Базовий компонент дошкільної освіти в Україні | Міністерство освіти і науки України \(mon.gov.ua\)](https://mon.gov.ua)
2. Байда Л., Павлова Є., Іванова О., Кукуруза Г. Формування політики раннього втручання: тренінговий модуль. Київ, 2017. 62 с. URL : <https://rvua.com.ua/media/399/887f6cc572ca029233d9533cb90bfa78.pdf>
3. Кропівницька М. Впровадження послуги раннього втручання на рівні пілотних областей в Україні. Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 6. С. 132-137.
4. Кропівницька М. Міжнародна практика становлення та розвитку системи раннього втручання : досвід України. Держава та регіони. 2018. № 3 (63). С. 97-104. URL : http://www.pa.stateandregions.zp.ua/archive/3_2018/19.pdf
5. Логвиненко В. Реалізація Державної політики України щодо запровадження послуги раннього втручання. *Ввічливість. Humanitas* : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 4. С. 31-37. URL: https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/9132/1/lohvynenko_2021.pdf
6. Хоменко С. Сучасний стан та перспективи розвитку послуги раннього втручання в Україні. Молодий вчений. 2020. №. 8.1 (84.1). С. 84-88. URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2020/8.1/19.pdf>
7. Рекомендовані практики в Ранньому Втручанні: посібник для фахівців. Харків: Факт. 2021. 356с. <https://www.eurlaid.eu/eciguidebook-ukrainianversion>

Інтернет ресурси :

8. <https://nssu.gov.ua/news/posluha-rannoho-vtruchannia>
9. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-2024-%D1%80#Text>
10. <https://dsp.kyivcity.gov.ua/news/rannie-vtruchannia-flahmanskyi-proiekt-minsotspolityky-zi-stvorennia-bezbariernoho-prostoru-v-ukraini>
11. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0092739-21#Text>
12. <https://childrights.org.ua/news/rannye-vtruchannya-zaporuka-yakosti-zhyttya-dytyny-de-i-yak-otrymaty-poslugu-v-ukrayini-chastyna-2/>
13. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1117-2021-%D1%80#Text>

Викладач: кандидат педагогічних наук, доцент Надія КРАВЕЦЬ